

AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJE

Beethovnova 7

1000 Ljubljana

T: +386 1 426 93 77

F: +386 1 426 93 65

E: amnesty@amnesty.siW: www.amnesty.si

Ljubljana, 11. december 2015

Zadeva: Pošiljanje Slovenske vojske na meje le z največjo mero odgovornosti

Spoštovana gospa poslanka, spoštovani gospod poslanec,

v imenu Amnesty International Slovenije vam pišem s pozivom po največji možni skrbnosti, če vam bo vlada poslala predlog o napotitvi Slovenske vojske za varovanje državne meje s policijskimi pooblastili, kot to omogoča dopolnitev Zakona o obrambi. Vojaki so usposobljeni za izrazito drugačne naloge kot policisti, zaradi česar apeliramo k previdnosti in dolžni skrbnosti z vidika usposabljanja in zagotavljanja odgovornosti v skladu z mednarodnim pravom in standardi.

Mednarodno pravo in standardi glede uporabe sile uslužbencev organov pregona (v angleščini *law enforcement officials*) se nanašajo na vse pripadnike varnostnih sil, tudi za vojsko, ki izvaja policijska pooblastila. Če so vojaške sile napotene za izvajanje mejnega nadzora ali drugih funkcij z vidika javnega reda in miru, morajo dobiti jasna navodila ter celovito usposabljanje za opravljanje nalog za zagotavljanje javnega reda.

To usposabljanje mora učinkovito spremeniti njihov način delovanja tako, da si prizadevajo za zmanjševanje pritiska, se izogibajo uporabi sile ter minimalizirajo škodo in poškodbe. To je v osnovi drugačen pristop od običajnega operativnega delovanja vojske, ki je usposobljena za soočanje s sovražnikom v razmerah oboroženega spopada, kjer je sila, tudi smrtonosna, prva izbira ukrepanja. V skladu z *Osnovnimi načeli ZN o uporabi sile in strelnega orožja* (*UN Basic Principles on the Use of Force and Firearms*¹) pa morajo uslužbenci

¹ Dostopni na <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/UseOfForceAndFirearms.aspx>.

organov pregona, kolikor je le mogoče, uporabljati nenasilna sredstva, preden se zatečejo k uporabi sile. Slednjo smejo uporabiti le, če so nenasilna sredstva neučinkovita ali ne obetajo, da bi lahko dosegla nameravane posledice.

Nujno potrebno je tudi celovito poskrbeti za ustrezno in jasno ureditev odgovornosti za morebitne kršitve. Vzpostavljen mora biti ustrezen sistem nadzora izvajanja policijskih pooblastil s strani vojske, jasne in učinkovite pritožbene poti, ki morajo vsebinsko in postopkovno slediti pravnim pravilom glede pritožbenega postopka, kot ga določa ZNPPol, ter sistem ukrepanja za zagotovitev odgovornosti. Predvsem je potrebno zagotoviti ukrepanje glede vsake uporabe sile pri izvajanju policijskih pooblastil, predvsem s takojšnjim poročanjem in ustreznim preverjanjem dogodkov. V primerih kršitev mora država zagotoviti izvajanje disciplinskih in kazenskih ukrepov. Z namenom zagotavljanja odgovornosti morajo vojaki, ki izvajajo policijska pooblastila, nositi identifikacijske oznake.

V AI Slovenije nas skrbi, da dopolnitev zakona o obrambi razen določbe, da se takšna pooblastila Slovenske vojske izvajajo pod pogoji, ki so predpisani za policiste, omenjenih pomembnih vprašanj ne ureja. Zato vas pozivamo, da v primeru uporabe te zakonske novosti nujno upoštevate in poskrbite za:

- usposabljanje vojakov za namene izvajanja pooblastil, zlasti tudi v luči omenjenega načela ZN o spremembi načina delovanja od vojaškega do policijskega;
- zagotavljanje odgovornosti (poročanje, pritožbeni postopek, pritožbeni organ, nadzor civilne javnosti nad delom "vojakov-policistov", kaznovanje prekoračitve pooblastil, specifične odnose nadrejenosti v vojski glede na policijo).

Za več informacij v zvezi s tem priporočamo še publikacijo nizozemskih kolegov *Understanding policing*², ki se tematike loteva z vidika človekovih pravic in policije. Septembra letos pa smo v Amnesty International, ob 25. obletnici sprejema omenjenih načel ZN, objavili tudi posodobljen priročnik z naslovom *Use of Force – Guidelines for Implementation of the UN Basic Principles on the Use of Force and Firearms by law enforcement officials*³.

Z veseljem smo tudi na voljo za morebitna dodatna vprašanja ali pojasnila.

² Dostopna kot pdf v angleščini na https://www.amnesty.nl/sites/default/files/book_1_o.pdf.

³ Dostopen kot pdf v angleščini na <http://www.amnesty.nl/nieuwsportaal/rapport/use-force-guidelines-implementation-un-basic-principles-use-force-and-firearms>

Prosimo vas, da pri tej pomembni odločitvi, če bo prišla pred vas, upoštevate načela človekovih pravic in dostojanstva. Naslavljanja in razreševanja begunske krize bi se morala Slovenija lotevati hkrati učinkovito in humano. Tudi vi, kot izvoljeni predstavniki ljudstva, lahko k temu pomembno prispevate.

Hvala za ukrepanje in prijazen pozdrav,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'N. Posel'.

Nataša Posel, direktorica Amnesty International Slovenije

Amnesty International je globalno gibanje dveh milijonov članov in podpornikov ter več kot petih milijonov ljudi, ki se pridružujejo akcijam organizacije. Skupaj se borijo proti nepravici in se zavzemajo za človekove pravice. *Smo neodvisni od vlad, političnih ideologij, ekonomskih interesov ali religij. Financiramo se večinoma iz članarin in donacij naših podpornikov. Od držav ne sprejemamo denarja, razen za posamezne projekte učenja človekovih pravic.*